

Namens de vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer verzoek ik u ter schriftelijke voorbereiding op de aankomende Milieuraad de Kamer zo spoedig mogelijk doch in elk geval ruim voorafgaand aan deze Milieuraad antwoord te geven op de vragen en opmerkingen zoals door de verschillende fracties hieronder ingebracht.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie willen dit schriftelijk overleg ter voorbereiding op de Milieuraad beginnen met een wat meer procedurele vraag. De minister meldt dat de geannoteerde agenda is gebaseerd op de concept-agenda van 6 januari 2010 en dat wijzigingen in de agenda nog aan de orde kunnen zijn. De leden willen graag de zekerheid dat eventuele nieuwe agendapunten voorafgaand aan de Milieuraad aan de Kamer worden gemeld, evenals de Nederlandse inzet bij die agendapunten. Zij zien op dit punt graag een toezegging van de minister tegemoet.

Het verslag van de Milieuraad van 15 maart 2010 meldt dat de richtlijn voor bodem mogelijk weer op de agenda komt op 11 juni. De Nederlandse regering heeft met steun van de leden van de CDA-fractie steeds betoogd dat een Europese richtlijn niet voldoet aan de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit en dat een dergelijke richtlijn er dus niet moet komen. Er is tot tevredenheid van de leden nog steeds een blokkerende minderheid tegen de komst van een richtlijn. Wat zou de strekking van het opnieuw agenderen kunnen zijn? Graag ontvangen de leden de bevestiging dat het Nederlandse standpunt onverminderd afwijzend zal zijn en dat Nederland zich inzet een blokkerende minderheid te houden.

De leden van de CDA-fractie kunnen zich vinden in de uitgangspunten die de minister formuleert ten aanzien van het advies dat de Commissie Duurzaamheidsvraagstukken Biomassa heeft uitgebracht over indirecte veranderingen van landgebruik (ILUC). De leden hechten er daarbij aan te benadrukken dat zij met de minister van oordeel zijn dat bindende maatregelen uitsluitend in EU-verband genomen moeten worden. Met de minister zijn zij van oordeel dat een bestemmingsheffing op brandstoffen niet de weg is voor financiering van programma's voor bescherming en beheer van biodiversiteit. De leden kunnen zich ook niet voorstellen dat de Europese Commissie met voorstellen in deze richting zou komen en zien dat graag door de minister van VROM bevestigd.

De leden van de CDA-fractie hebben enkele vragen en opmerkingen bij de geannoteerde agenda.

In de eerste plaats herinneren zij de minister aan de eerder gedane toezegging ten aanzien van de biocidenverordening. Toegezegd is een impact-assessment. De leden zijn benieuwd naar de stand van zaken en maken een voorbehoud ten aanzien van verdere stappen door de Nederlandse regering op dit onderwerp in afwachting van de uitkomsten van het toegezegde assessment. De leden hebben eerder gepleit voor een uniform Europees systeem in plaats van de bestaande nationale toelatingen. Stapeling zou in alle gevallen voorkomen moeten worden. De leden zijn nog steeds niet overtuigd van de inzet van de Nederlandse regering die het systeem van nationale toelatingen als uitgangspunt wil nemen.

De leden van de CDA-fractie willen graag ruim voor 11 juni de vraag beantwoord zien welke conclusies voorliggen in de Milieuraad omdat zij zich, gegeven de gebrekkige informatie over de consequenties van de verordening, niet kunnen voorstellen dat een politiek akkoord bereikt kan

worden. Zij ontvangen graag een toezegging van de minister dat de minister in dat geval zonder mandaat van de Kamer spreekt.

Ten aanzien van de RoHS-richtlijn (restriction of the use of certain hazardous substances in electrical and electronic equipment) waarderen de leden van de CDA-fractie de voortgang die lijkt te worden geboekt. Zij zien graag een aanscherping van de inzet van de Nederlandse regering. Gesteld wordt dat overlap met REACH zoveel mogelijk moet worden voorkomen. De woorden «zoveel mogelijk» zouden geschrapt moeten worden. Graag een toezegging van de minister.

De leden van de CDA-fractie waarderen de inspanningen van de minister om te komen tot ambitieuze korte- en lange termijn CO₂-normen voor bestelauto's. Helaas krijgt het Nederlandse pleidooi kennelijk nog te weinig bijval. De leden zijn benieuwd te vernemen welke landen met name dwarsliggen en moedigen de minister van harte aan de ingezette lijn door te zetten.

Ten aanzien van het onderwerp klimaatverandering is een beleidsdebat voorzien. Gemeld wordt dat commissaris Hedegaard heeft uiteengezet dat een reductiedoelstelling van 30% technisch haalbaar en economisch betaalbaar is. Betreft dit een mondiale taakstelling of een Europese en beschikt de minister over de informatie waarop de commissaris zich beroept en kan deze informatie aan de Kamer beschikbaar worden gesteld?

Verder kunnen de leden van de CDA-fractie zich vinden in de hoofdlijnen om te komen tot een nieuw VN-klimaatakkoord. Zij leggen daarbij enkele accenten zoals het prioriteit geven aan de uitvoering van de gemaakte afspraken in plaats van het steeds opnieuw ter discussie stellen van geformuleerde doelen en verdergaande ambities. De leden steunen de Nederlandse regering in de ambities om snel te komen tot een uniform systeem van meten, rapportage en verificatie, evenals de realisatie van financieringsvoorstellen voor de korte termijn.

Wel vragen de leden van de CDA-fractie om een verduidelijking van de inzet rond het groene klimaatfonds. Waaraan wordt concreet gedacht als gesproken wordt over de rol van de private sector, inclusief de koolstofmarkt en innovatieve financieringsbronnen? Wat wordt precies bedoeld met de opmerking dat voor de «EU-bijdrage op lange termijn Nederland een rol ziet voor de EU-begroting?

Tot slot op het thema klimaat willen de leden van de CDA-fractie het belang van een goed functionerende mondiale koolstofmarkt beklemtonen. De indruk bestaat dat dit niet de prioriteit heeft of krijgt die het zou moeten hebben. De uitbreiding naar niet-EU-lidstaten is van groot belang evenals een beter werkend ETS-systeem binnen de EU. Recente onderzoeken en publicaties tonen aan dat dit systeem nog steeds allesbehalve goed werkt en er winsten worden gemaakt die onbedoeld zijn. Een niet goed werkend Europees systeem zet naar het oordeel van de leden van de CDA-fractie de deur open voor tal van wellicht goed bedoelde maar ondermijnende en minder effectieve nationale maatregelen. Zij vragen nadrukkelijk naar de stand van zaken en een reactie van de minister op alle bovengenoemde punten. Zij vragen de minister tevens het belang van een mondiale koolstofmarkt en goed werkend Europees ETS systeem toe te voegen aan de prioriteiten en dit tijdens de Milieuraad van 11 juni ook expliciet te bepleiten.

Kan de minister uiteenzetten wat de stand van zaken is met betrekking tot het al dan niet op Europees niveau veilen van emissierechten en de discussie over de besteding van de veilingopbrengsten? De leden van de CDA-fractie hebben daarbij steeds twee uitgangspunten geformuleerd: er kan geen sprake zijn van het oormerken van opbrengsten op Europees niveau en de opbrengsten moeten op een innovatieve manier terug-

vloeien naar de bedrijfssectoren die de emissierechten moeten kopen. Graag een bevestiging van de minister dat dit nog steeds de Nederlandse inzet is.

De overige onderwerpen geven de leden van de CDA-fractie geen aanleiding tot het maken van opmerkingen anders dan dat zij met de minister geen voorstander zijn van een aparte EU-richtlijn ten aanzien van watergebruik van gebouwen. Zij rekenen erop dat de minister dit standpunt met kracht uitdraagt en rekenen erop dat een dergelijk voorstel, als het al zou worden overwogen, snel van tafel gaat.

Inbreng van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie zijn over het algemeen tevreden met de inzet die Nederland kiest op de diverse terreinen, zoals het blijven vasthouden aan de norm van 175 g CO₂/km voor bestelauto's in 2020. De leden hebben wel nog een aantal vragen over het klimaatbeleid en het biobrandstoffenbeleid.

De leden hebben met instemming kennisgenomen van de opvatting van Eurocommissaris Hedegaard van milieu om de reductiedoelstelling voor de EU van 20% bij te stellen naar 30% in 2020. Het kabinet geeft geen volledige helderheid over de precieze opstelling hierover. De leden van de PvdA-fractie pleiten ervoor dat Nederland zich hier achterschaart als inderdaad blijkt dat de stelling van commissaris Hedegaard klopt dat de doelstelling technisch haalbaar en economisch betaalbaar is. Wanneer komt hier duidelijkheid over en kan de minister uiteenzetten of zij het standpunt van de leden overneemt?

Wat betreft het beoordelen van de indirecte effecten (ILUC) van biobrandstoffen en vloeibare biomassa zijn de leden erg tevreden met het uitgebrachte advies van de Commissie Duurzaamheidsvraagstukken Biomassa (CDB). De leden vinden het op zichzelf verstandig om de hoogte van de ILUC-waarde zorgvuldig te bepalen en daarbij af te wachten wat er uit de verschillende onderzoeksprojecten komt. Maar de leden vragen zich wel af wanneer die resultaten beschikbaar zijn en welke ILUC-factor er in Californië wordt toegepast en waar deze op gebaseerd is.

Inbreng van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie zijn zeer terughoudend als het gaat om toepassing van Biomassa. Het energetisch- en klimaatrendement is laag en de concurrentie met voedselproductie en natuur is groot. De duurzame herkomst van de biomassa is dan ook lastig, zo niet geheel onmogelijk, aan te tonen. Kan de minister in de Milieuraad voorstellen om de 10% bijmengverplichting los te laten totdat we als Europa in staat zijn alle benodigde biomassa zelf te produceren? In landen van herkomst en met name op het zuidelijk halfrond is rond de land use discussie ook de vraag opgeworpen wat precies de wastelands zijn die benut moeten worden. «Wastelands to who?» is dan de wedervraag. Wie bepaalt wat de braakliggende/marginale gronden zijn? De pampas in Zuid-Brazilië en Equador bijvoorbeeld zijn in onze ogen misschien leeg en kaal. Voor de lokale bevolking is het de bakermat van de Gaucho-cultuur die daar eeuwenlang domineerde, tot ze voor de eerste keer werden gekolonialiseerd. Kan de minister inbrengen dat de lokale bevolking wél een belangrijke stem krijgt in het bestemmen van de land use?

In aanvulling op deze discussie willen de leden van de SP-fractie ook de financiële inzet van Europa op klimaatadaptatie bezien. Kan de minister in haar betoog ingaan op het belang van steun aan kleinschalige projecten

die de lokale bevolking direct in hun belang dienen? Te denken valt bijvoorbeeld aan de projecten als de kleinschalige waterbuffering in Afrika. Zo helpt de regering de lokale bevolking zelf bepalen hoe zij het land inrichten en op welke wijze en in wiens belang zij haar land inzet.

Ten aanzien van de geannoteerde agenda van de Milieuraad hebben de leden van de SP-fractie de volgende opmerkingen en vragen.

Biocidenverordening

De leden kunnen zich goed vinden in de opstelling van de regering. «Europa» moet niet gaan bepalen wat wel en niet kan worden toegepast per land. Generiek kan Europa natuurlijk wel algemene verboden op productie en toepassing opstellen.

Kan de minister aan de discussie het probleem van de import van bestrijdingsmiddelen toevoegen die Nederland binnenkomt als bewust toegepaste gassing van containers? Deze brengt ernstige gezondheidsrisico's met zich mee voor werknemers en consumenten. Een gezamenlijke aanpak in alle havens in Europa zou een duidelijk signaal afgeven aan exporterende landen om alternatieve wijze van ongediertebestrijding toe te passen. Verhitting is zo'n alternatief.

RoHS-richtlijn en WEEE-richtlijn

De leden van de SP-fractie zijn het eens met de inzet van de regering. Met name het in stand houden van specifieke doelstellingen per product.

Verordening CO₂-normen bestelauto's

Juist in Nederland, maar uiteindelijk voor heel Europa, is voor het halen van de doelstellingen generiek bronbeleid, als uitstootnormen aan auto's, belangrijk. De leden steunen de opstelling van de regering hierin en zien graag dat de regering haar standpunten stevig blijft uitdragen, met of zonder steun van andere landen.

Klimaatverandering

De leden van de SP-fractie onderschrijven dat een realistische doelstelling geformuleerd moet worden. Waarbij wel moet worden gekeken naar de (historisch bepaalde) taakstelling die Nederland en Europa op zich moet nemen. Europa stoot veel CO₂ uit en is economisch ook best in staat de reductie te bekostigen. Afwentelen op minder draagkrachtige regio's is niet fair. De 95% reductie in 2050 is ambitieus. Een goede voorbereiding daarop is zeker wenselijk.

Kan de minister een wat minder voorzichtige positie innemen ten aanzien van carbon leakage? De minister moet er voor waken dat ze zich te gemakkelijk laat chanteren met het dreigement dat bedrijven dan wel weg zullen trekken. Het is ook in hun lange termijnbelang dat zij een transitie doormaken naar een energiezuinige en op duurzame energie draaiende bedrijfsvoering. Zij moeten in dat voorbereidingsproces meegenomen worden, niet als opponent maar als belangrijke speler in de reductie. Dat kan alleen als we streng en duidelijk zijn.

Waterschaarste en droogte

De leden onderschrijven de opstelling van de regering. Zij vragen zich af of de regering in haar standpunt steun heeft van andere landen in het stroomgebied van Rijn, Maas en Schelde en of ze samen optrekt met die landen?

Bosbescherming

De leden van de SP-fractie zien het groenboek «Bosbescherming» met belangstelling tegemoet. Kan de minister de Kamer verzekeren dat het van belang is dat bosbeheer niet alleen in het teken staat van houtproductie maar ook in het teken van biodiversiteit? Kan de minister zich er tevens voor inzetten dat het van belang is dat het Europese beleid ten aanzien van bosbeheer op zijn minst aansluit bij de eisen en verwachtingen die wij stellen aan landen buiten Europa als het gaat om bescherming van biodiversiteit en oerbossen?

Bioveiligheid

De leden van de SP-fractie zijn ervoor het voorzorgsprincipe toe te passen op gemodificeerde organismen. Het is goed dat wordt nagedacht over juridische aansprakelijkheid. Zij vragen de minister om zich vooral in te zetten om te voorkomen dat genetische gemanipuleerde dieren en planten schade veroorzaken. Dat kan door streng toelatingsbeleid. Niet toelaten als risico's niet bekend zijn. Een risico-analyse hoeft wat de leden betreft pas serieus opgesteld te worden voor genetisch gemanipuleerde planten en dieren die iets maatschappelijks toevoegen dat met gangbare planten en dieren niet kan. Dan pas heeft toelating immers ook echt zin. Kan de minister uitdragen in de Milieuraad dat bedrijfseconomische motieven nooit een reden zijn voor toelating van genetisch gemanipuleerde dieren en planten? In wiens belang wordt dan immers het risico genomen?

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de agenda voor dit schriftelijk overleg ter voorbereiding op de Milieuraad van 11 juni 2010. Zij hebben nog wel enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie vragen zich af of de reductie van 30% uitstoot in 2020 haalbaar is. Daarbij maken de leden zich zorgen over het wereldwijde level playing field. Wat vindt de minister hiervan?

De leden van de VVD-fractie zien dat de minister het doel om tot een alomvattend juridisch bindend instrument te komen ondersteunt, maar dat de minister ook realistisch is over de kansen om dat te bereiken. Is de minister al of niet in samenwerking met haar Europese collega's voornemens om eventueel een eenzijdige verklaring over zo'n juridisch bindend instrument af te leggen? De leden van de VVD-fractie vragen zich dit af met betrekking tot de doctrine van Pactus sunt servanda in het volkenrecht.

Daarnaast vragen de leden zich af hoe het gaat met het onderzoek naar het IPCC. De leden zien dat Nederland in Cancun een workshop over de rekenregels gaat organiseren. Verwacht de minister nog conclusies uit het onderzoek naar het IPCC en worden eventuele conclusies meegenomen in de voorbereiding van die workshop? Is men nog waakzaam op eventuele nieuwe fouten en niet slechts op de reeds geconstateerde fouten?

De leden hebben met interesse kennisgenomen van de analyse van de kosten en baten voor de emissiereductiedoelstellingen van 20% en 30%. De leden voorzien problemen met het ETS-systeem, vooral met de carbon leakage, vooral als Europa zichzelf hogere doelen stelt dan de rest van de wereld. Daarom vragen zij zich af hoe de minister zich in de Milieuraad op zal stellen waar het om het ETS-systeem gaat.

De leden van de VVD-fractie vragen zich af hoe de minister de 30% reductienorm beziet. Wil de minister het streven naar 30% ook steunen als blijkt dat de EU unilateraal zich hieraan verbindt, of blijft de minister dan het oorspronkelijke voornemen van de 20% norm steunen?

Hoe beziet de minister de positie van Nederland en het level playing field inzake industrie met een hoog verbruik?

Is de minister het met de leden van de VVD-fractie eens dat uit de analyse duidelijk wordt dat energiezekerheid een van de grote uitdagingen van de komende decennia gaat worden en dat het in het kader van energiezekerheid en reductie van CO₂ uitstoot, kernenergie een uitstekend initiatief vormt voor energie opgewekt uit fossiele brandstoffen?

Inbreng van de leden van de ChristenUnie-fractie

Voor de aankomende drie jaar is er ruim 300 miljoen euro beschikbaar voor klimaatmaatregelen in ontwikkelingslanden (fast start climate finance). De leden van de ChristenUnie-fractie hebben enkele vragen over de besteding van deze gelden. De leden hebben de indruk dat de focus ligt op mitigatie middels energieprojecten. Deze leden vragen of het hier in alle gevallen om «urgente mitigatie» gaat zoals de EU als voorwaarde stelt.

De leden missen expliciete capaciteitsopbouw en klimaatadaptatie. Zij vragen hoe dit zich verhoudt met de eerdere uitlatingen van de regering over financiële steun voor adaptatie in ontwikkelingslanden? Klopt het dat het grootste gedeelte van de 301 miljoen euro overgeheveld is uit een fonds van 500 miljoen voor het opzetten van duurzame energieproducten in ontwikkelingslanden? Zij vragen de minister om de herkomst en de besteding van de klimaatgelden toe te lichten.

De leden van de ChristenUnie-fractie ondersteunen het voornemen dat Nederland andere EU-landen gaat stimuleren hier aandacht aan te besteden, zodat de EU een «gebalanceerd pakket» aanbiedt. Maar zij vragen of Nederland niet ook zélf meer op adaptatie zou moeten inzetten, en op water en landbouw, omdat Nederland veel expertise heeft op die drie gebieden. Volgens de leden zou deze kennis ingezet kunnen worden en een grote rol kunnen spelen in het adaptatie en ontwikkelingssamenwerkingsbeleid.

De leden vragen de minister welke specifieke doelstellingen Nederland stelt ten aanzien van de bijdrage aan ontwikkelingslanden op het gebied van klimaatadaptatie en ten aanzien van de besteding van de middelen die vrijkomen als nieuwe adaptatiegelden onder de UNFCCC agenda.

Tot slot vragen de leden van de ChristenUnie-fractie aandacht voor het voorstel van de Derde Kamer om een deel van het geld te besteden aan kleinschalige opslag van regenwater. Omdat de variabiliteit en extremen in neerslag in veel Afrikaanse landen zal toenemen en droogtes veroorzaken en 95% van de boeren in dit deel van de wereld afhankelijk is van regenwater, is adaptatie noodzakelijk.

Inbreng van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Milieuraad. Hieronder gaan zij achtereenvolgens in op de biocidenverordening, het klimaatbeleid op de lange termijn, de wijzigingen van het Cartagenaprotocol en de indirecte gevolgen voor landgebruik door biomassa.

Biocidenverordening

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren juichen elke verbetering van de bescherming van het milieu en de biodiversiteit tegen de impact van biociden toe. Een aanscherping van de huidige regelgeving is dan ook hard nodig omdat de milieudruk en de risico's door het gebruik van deze middelen nog steeds te hoog is. De leden vragen of de minister meer inzicht kan geven in de overweging om een centraal toelatingsstelsel niet te willen steunen? In de geannoteerde agenda wordt uiteengezet dat Nederland aanvullende eisen wil blijven kunnen stellen. Is op dit moment het geval dat Nederland strengere eisen stelt aan de toelating van biociden dan andere lidstaten? Zo ja, kan de minister dit toelichten? Zo nee, waarom is de minister dan niet bereid een centraal toelatingssysteem te steunen?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren steunen het idee van de Europese Commissie om alleen artikelen toe te laten op de markt die zijn behandeld met een goedgekeurde stof. Dat is naar de mening van deze leden ook noodzakelijk om gevaarlijke werkzame stoffen buiten het milieu te houden. Waarom steunt de minister dit voornemen van de Commissie niet? De leden zijn van mening dat het weren van bepaalde gevaarlijke stoffen van de markt een positief effect heeft op het milieu, en innovatie van ongevaarlijke werkzame stoffen aanmoedigt. Deelt de minister deze mening, en is zij bereid zich hiervoor sterk te maken tijdens de Milieuraad?

Tevens zijn de leden benieuwd naar hoe het testen op veiligheid bij biociden gebeurt. Kan de minister inzicht geven in de huidige testmethoden? De leden zijn van mening dat het testen van stoffen niet met dierexperimenten mag plaatsvinden. Deelt de minister deze mening? Proefdiervrije technieken zouden de norm moeten zijn; kan de minister uiteenzetten wat de huidige stand van zaken is in het vervangen van dierproeven door andere methoden, en welke EU budgetten er beschikbaar zijn hiervoor?

Klimaatverandering

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben met instemming kennisgenomen van de doorkijk naar de inrichting van de klimaatonderhandelingen in 2010. Zij zien dat Nederland een serieuze bijdrage wil leveren aan het slagen van de onderhandelingen over internationale klimaatafspraken en moedigen dat aan. Er moet echter heel wat gedaan worden om de twee-graden doelstelling in het oog te houden. Uit een recent opiniestuk in Nature¹ bleek dat de afspraken die gemaakt zijn in Kopenhagen niet ambitieus genoeg zijn om deze doelstelling te halen. Volgens de onderzoekers is de kans aanzienlijk dat de temperatuur met de gedane beloftes in 2100 drie graden warmer is. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie maken zich hier zorgen over en zij vragen naar een reactie van de minister op dit opiniestuk. Is de minister bereid de zorgen van de onderzoekers in te brengen in de Milieuraad, en dit aan te grijpen om te pleiten voor een eenzijdige inzet van de EU op 40% reductie per 2020? De leden zijn van mening dat de EU hoe dan ook haar eigen

¹ Rogelj, J., et al. Opinion; Copenhagen Accord pledges are paltry, 22-04-2010, Nature vol 464, 1126-1128

emissies drastisch moet beperken, en dat dit niet kan en mag afhangen van de inzet van andere landen. De onderhandelingen in Kopenhagen hebben naar de mening van deze leden laten zien dat de onderhandelingspositie van de EU, waarbij zij haar eigen reductiedoelen afhankelijk maakt van de doelen van andere landen, niet werkt om andere landen mee te krijgen, en niet meehelpt om daadwerkelijk een effectief internationaal klimaatbeleid te realiseren. De leden vinden dat de EU kan laten zien dat een groene economie in staat is zowel economische als ecologische uitdagingen aan te gaan, en zij roepen de minister op dit gegeven en een aangescherpte doelstelling van 40% reductie in te brengen in de Milieuraad. Is de minister hiertoe bereid?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben kennisgenomen van de initiatieven die Nederland ontplooit in de aanloop naar de CoP in Cancun. Zij zien hierin een belangrijke bijdrage van Nederland en ondersteunen deze initiatieven. Tegelijkertijd delen zij de teleurstelling van de minister dat belangrijke bronnen van broeikasgassen niet zijn meegenomen in de uitkomsten van Kopenhagen, en vragen de minister initiatieven te ontwikkelen om hier alsnog vooruitgang bij te boeken. De leden zijn van mening dat Nederland, zowel unilateraal als in Europees verband, een belangrijke rol kan en moet spelen bij het terugdringen van de broeikasgasemissies door aanpassingen aan ons consumptie- en voedingspatroon. Het eten van meer lokaal voedsel dat op ecologische wijze is verbouwd en het verminderen van de vleesconsumptie kan en moet een grote rol spelen in het verminderen van de broeikasgasuitstoot van welvarende landen. De leden vragen de minister om over deze thema's bijeenkomsten te organiseren, naar voorbeeld van de bijeenkomsten die al georganiseerd worden door Frankrijk en Noorwegen over actie tegen ontbossing. Is de minister daartoe bereid? Zo ja, op welke wijze is de minister van plan hier invulling aan te geven? Zo nee, waarom niet?

Bioveiligheid

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hechten groot belang aan goede regelgeving over bioveiligheid. Zij maken zich zorgen over het huidige niveau van naleving van het Cartagenaprotocol en vragen de minister nader in te gaan op haar constatering dat er aanwijzingen zijn dat het protocol niet door alle partijen even zorgvuldig wordt nageleefd. Een verbreding van de mogelijkheden om zaken over naleving te starten heeft dan ook de warme instemming van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren. Immers, ongecontroleerde verspreiding van genetisch gemanipuleerde organismen is een groot risico dat te allen tijde vermeden moet worden. Deelt de minister deze mening? Een streng aansprakelijkheidsregime is naar de mening van de leden nodig als prikkel om milieuschade te voorkomen en om ontstane milieuschade te kunnen verhalen op de vervuilers. Kan de minister nadere toelichting geven over de raadsconclusies waarmee zij wordt gevraagd in te stemmen? De leden zijn benieuwd naar de mogelijkheden en beperkingen van het aansprakelijkheidsregime zoals het nu wordt voorgesteld. Hoe beoordeelt de minister deze? Is het hiermee mogelijk de totaal ontstane schade, ook op langere termijn, van (grensoverschrijdende) vervuiling met ggo's te verhalen op de partij die deze schade heeft veroorzaakt? Op welke manier wordt er momenteel gedacht over het inhoud geven aan de genoemde «road map» voor risicoanalyse? Hoever is dit momenteel al gevorderd en hoe komt deze «road map» tot stand? Zijn hier derde partijen bij betrokken, en zo ja, welke dan? Is de EU-inzet voor het protocol ook gericht op het veranderen van de toegang tot de rechter, in overeenstemming met de milieuaansprakelijkheidsrichtlijn? Zo ja, op welke wijze dan? De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vinden het

belangrijk dat de toegang van een ieder tot de rechter in verband met bioveiligheid is gegarandeerd. Kan de minister uiteenzetten of dit het geval is met de voorliggende EU-inzet? Tevens zijn de leden benieuwd hoe de EU-inzet voor wijziging van het Cartagenaprotocol samenhangt met het voornemen van Nederland en de Europese Commissie om te komen tot beslissingsbevoegdheid van de lidstaten zelf om teelt van ggo's toe te laten danwel af te wijzen. De leden zijn van mening dat de informatie in de geannoteerde agenda te summier is om een oordeel over de voorliggende raadsconclusies te geven en vragen de minister meer helderheid te verschaffen.

Indirecte veranderingen van landgebruik door biomassa

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben met belangstelling het advies van de Commissie Duurzaamheidsvraagstukken Biomassa (CDB) gelezen. Zij waren echter teleurgesteld door de reactie van het kabinet hierop. De CDB heeft heel concrete en bruikbare adviezen gegeven, en de leden zouden graag zien dat het kabinet deze adviezen omarmt en zich ervoor sterk maakt dat dit ook op Europees niveau gebeurt. Het wachten op meer onderzoeksresultaten kan en mag geen excuus zijn om nu niet al te handelen om verdringingseffecten van biomassa tegen te gaan. Wanneer zullen de resultaten van de wetenschappelijke onderzoeken over de hoogte van de ILUC-factor beschikbaar zijn? De CDB adviseert om nu al de standaardwaarden per gewas zoals vastgesteld in de Europese richtlijnen op te nemen. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zouden graag zien dat de minister dit advies ter harte neemt en dit inbrengt in de raad. Is zij hiertoe bereid? De leden maken zich ook zorgen over de effecten van het beleid waardoor tot 2017 geen enkele vorm van biomassa als onduurzaam kan worden aangemerkt. Deelt de minister de zorg dat dit ernstige gevolgen kan hebben voor de biodiversiteit en de beschikbaarheid van voedsel? Het kan toch niet bestaan dat nog zeven jaar lang wordt geïnvesteerd in onduurzame productie van biomassa? Is de minister bereid dit punt aan te kaarten in de Milieuraad en de discussie hierover wederom open te gooien?

De leden hebben ook met instemming kennisgenomen van de ideeën van de CDB om het voorkomen biodiversiteitverlies te financieren met heffingen op brandstoffen en andere veroorzakers en bronnen van afnemende biodiversiteit. De reactie van het kabinet op dit voorstel is afwijzend, en dat baart de leden zorgen. Het kabinet verwijst in haar reactie naar het beleidsprogramma «Biodiversiteit Werkt», terwijl is gebleken dat het programma niet in staat is geweest de afname van biodiversiteit te stoppen. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vragen de minister om het ambitieniveau voor het beschermen van de biodiversiteit op te schroeven en nieuw beleid te ontwikkelen, zeker ook in relatie met de indirecte landgebruikverschuivingen in relatie tot de productie van biomassa. Is de minister bereid haar inzet op dit aspect meer inhoud te geven dan slechts te verwijzen naar bestaande, ontoereikende instrumenten? Heffingen zoals voorgesteld door de CDB zijn naar de mening van de leden daarin een onmisbaar onderdeel. Het de vervuiler betaalt principe is volgens deze leden altijd een belangrijk onderdeel van effectief milieubeleid. Deelt de minister deze mening? Zo ja, is zij bereid de mogelijkheid tot het heffen van een biodiversiteitsbijdrage bij verschillende grondstoffen te onderzoeken? De kabinetsreactie noemt de wenselijkheid van een onderzoek naar de mogelijkheden van een kwalificering van biodiversiteitverlies. Zijn er al concrete plannen om dit onderzoek ook daadwerkelijk op korte termijn te laten plaatsvinden? Zo ja, hoe wordt dit onderzoek vormgegeven en uitgevoerd? Zo nee, waarom niet en op welke termijn zal dit onderzoek dan plaatsvinden?

Diversenpunten

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren volgen met belangstelling de voortgang van de punten over de milieukwaliteit van het mariene milieu en de bosbescherming, en vragen de minister uitvoerig in te gaan op de bespreking van deze punten in het verslag van de Milieuraad, in zoverre zij inderdaad aan de orde komen tijdens de Milieuraad. Op beide terreinen pleiten de leden voor een stevige inzet van Nederland om het hoogst mogelijke beschermings- en ambitieniveau te realiseren. Het is volgens de leden van groot belang om de bossen in Europa goed te beschermen, zowel voor de biodiversiteit als in het teken van klimaatverandering. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hechten ook waarde aan de lopende publieke consultatie maar zijn niet van mening dat de raadsconclusies hierdoor afgeremd hoeven te worden en vragen de minister haar inzet bij bosbescherming concrete inhoud en ambitie mee te geven. Is de minister hiertoe bereid?